

Panun rakinoita

Vihannassa Vihannissa kotiseutu- asian merkeissä.

Vihantilaisten kotiseutuharrastuksista olen jo pitkän aikaa minäkin ollut tietoinen, joten en sen puolesta hämmästynyt, kun ystävämme Toivo Mikkeli, ammatiltaan kauppias, hengeltään nuorisoseuramies, viikko sitten kävi kutsumassa nimenomaisesti kotiseutujuhille. Paljon hyvää hän lupasi jo silloin ja, tietäen kai, että lehtimiehelläkin on heikkoutensa, puhui siitä pitkästä pöydästä ja suhteellisesti vielä pitemmästä ruokalistasta, jonka nyt sitten näitte jo äskeisestä Kaiusta. Ja vaikka Kesälä houkutteli, minä kuitenkin oikein "me" muodossa, monikollisesti läksin. Kun tilauksesta paistoi päivä vihannoivassa Vihannissa, jonka kirkonkylä näin täysvihreänä aikana esittäytyi parhaalta puoleltaan. Punertavanruskean uuden silauksen saanut kirkko värikkäine pihtipielineen, nurkkinen ja tapuliluokkuineen kohosi kirkonmäellä omassa eristetyssä rauhassaan, mutta silti aivan keskellä kylää ja välittömässä yhtey-

dessä seurakuntaansa, pappilaturkalla, kanttorila-tohtorila siinä valkosivuisena vieressä, niin kuin tuntui tässä seurakunnassa papinkin suhde olevan läheinen maallikkoihin, ilman eroittavia välimatkoja.

Kirkonmäellä kohoaa vanha, satatuntavuotias, punaiseksi maalattu kaksikerroksinen jyvämäkasiini, vielä toistaiseksi ainakin manttaalikunnan omaisuutta, josta moni viljelijä on pahana päivänä saanut siemenviljaa uuden elon kylvöä varten. Tämä tilava rakennus on nyt luovutettu kotiseutuyhdistyksen käyttöön ja sen isäntänä, päänä päämärinä pyytämättä, itseoikeutettuna häärii maanviljelijä M. A. Junttila, Museo-Matiksi mainittu, vanha tuttu jo. Hän on täynnä intoa nyt jos koskaan, kun on saatu tällaiset juhlat pystyyn ja kun voidaan näytellä museota vaikka kaukaisemmillekin vieraille ja ennen kaikkea, kun on museomies, ammattimies oikein — Esko Sarasmo — vieraiden joukossa, jonka kanssa passaa haastella, kysellä, neuvotella, vieläpä huikkiakin.

Junttila on kyllä aniharvinainen kansanmies niin paljon valistunutta naista ja miestä kuin tässä maakunnassa, hiljaisissakin kylissä, tapaa. Vuosikymmeniä on hän jo tätä museohommaansa samoin kuin kansantietouden keräämistä harrastanut ja päässyt tähän mennessä jo merkittäviin ja tunnustusta ansaitseviin saavutuksiin. Museossa on jo n. 1000 erilaista esinettä, joista seitsemisen sataa hyvässä järjestyksessä viljamakasiinin yläkerroksen suhteellisen tilavassa suojassa. Kuten uutisetkin viime aikoina ovat kertoneet on näiltä seuduilta löydetty kiviesineitä, jotka viittaavat hyvin vanhaan muinaisasutukseen. Vanhimpana tuntuivat asiantuntijat pitävän pientä heittokeihään kärkeä, joka malliltaan vastasi n. 5000—4000 vuotta e. Kristuksen syntymää käytännössä ollutta kivikärkeä. On siinä ikää! Siinä oli sitten ruuhenkeulakin hyvin vanhoilta ajoilta, melko harvinainen kivikautinen hiontakivi jne. Oulun museon hoitaja pyysi muuten oikein nimenomaan mainitsemaan, että tämän museon intendentti ja yleensä vihantilaiset kotiseutumuseomiehet ovat niin valistunutta väkeä, että heidän kanssaan helposti pääsee sopimukseen erinäisistä lainauksista, jopa vaihdoista ja lahjoituksistakin, mikä

kaikki on yhteiselle asialle vain eduksi. Niinpä herrat intendentit tuntuivat noita hiontakiviäkin vaihtelevan. On mahdotonta käydä luettelemaan osapuulleenkaan, mitä museossa on, mutta esimerkeinä haluaisin mainita muutamia harvinaisimmista esineistä: ryynihuhmare (1833, yhdestä puusta), viisikielisen kanteleen emäpuu, puuäes (alkuperäisin oksahaarukoin, äkein), puulapainen auran terä, määlikä

Aina kun tuollaista museota kiertelee tuntee suurta kunnioitusta esi-isiänsä kohtaan, jotka ilman tätä nykyajan tekniikkaa ovat meidät kasvattaneet. Kumpasitä osaisi olla myös kiitollinen kaikesta ajanmukaisesta ja elämää helpottavasta, joka omalle kohdalle on sattunut!

Viitaten siihen puheeseen, jonka Oulun museon hoitaja, maisteri Sarasmo piti Vihannissa ja jota lyhyesti referoitiin Kaiussa, haluaisin puolestani taas kerran kiinnittää maakunnan nimenomaan nuorenväen ja ennen kaikkea juuri nuorisoseuraväen huomion vanhojen talojen salaisiin kätköihin, joissa vieläkin paljon talteenotettavaa vartoo ottajaansa. Tämä keräily on kaiken kotiseutuharrastuksen peruskiviä, mutta paras mahdollinen tulos saavutetaan vain kaikkien yhtei-

sellä myötävaikutuksella. Tässä yhteydessä on syytä myös viitata siihen kotiseutukiertueeseen, joka Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan lähettämänä lähestyy Kuusamo näinä päivinä. Toivottavasti kunnan kuusamolaisemme oitis huomaavat mistä tässä on kysymys ja haluavat suhtautua sen mukaan nuoriin ylioppilaisiin. Kaikkihan tiedämme, kuinka kova Kuusamon kohtalo näinä viime vuosina on ollut. Omaisuuden tuhoutuessa on hävinnyt paljon sellaistaakin, mitä millään ei voi enää korvata. Näin on laita myös museo- ja yleensä kotiseututkimuksen kannalta. Olisi toivottavaa, että tällä opiskelijajoukolle, joka on osaksi jo saanut koulutustakin kotiseututyössä, ainakin teoreettista, osoitettaisiin auliutta ja avomielisyyttä, jolloin heidän retkensä varmastikin kantaisi kauniin sadon. Kuusamon erämaapitäjän syrjäkylillä ainakin on säilynyt paljon vanhaa talonpoikaiskulttuuria, joka nyt kuitenkin on väistymäisillään uuden ajan tieltä.

Lopetan tällä kertaa. Terveiset vain nimenomaan Vihantiin ja kiitokset viimeisistä. Melkein pähalvoiksi ovat tulleet nämä välipäivät tuonnoisen pitöpöydän muistoissa!